

College van Burgemeester en Wethouders
Van de Gemeente De Bilt
Postbus 300
3720 AH Bilthoven

Datum, 21 november 2018

Onderwerp: Advies Adviesraad Sociaal Domein. inzake rapport College De Bilt
Kostenbesparing Sociaal Domein. november 2018

Geacht College,

Het doet ons als Adviesraad Sociaal Domein genoeg om advies te kunnen uitbrengen over een zeer fundamenteel én verstrekkend onderwerp. Het betreft de uiteindelijke keuze van uw College ten aanzien van de scenario's en maatregelen om tot een kostenbeheersing te komen in het sociale domein.

De keuzes van het College zijn met name gebaseerd op de uitkomsten van de bijeenkomsten van de Task Force Sociaal Domein.

Het eindrapport van het College getiteld "Kostenbeheersing Sociaal Domein / Grip op kosten met behoud van passende ondersteuning" hebben wij als Adviesraad op 15 november 2018 ontvangen. Het rapport verdient een compliment qua beschrijving van het vraagstuk en de leesbaarheid.

Ten aanzien van de voorgestelde maatregelen zijn wij echter van mening, dat het College de aandacht téveel richt op het aanpassen van de huidige uitvoeringspraktijk. Wij vinden het belangrijk dat ook aandacht wordt geschonken aan andere, nieuwe maatregelen.

Een aantal voorstellen onzerzijds zijn daarom opgenomen in paragraaf 4.

In dit eindrapport schetst uw College vier knoppen waaraan gedraaid kan worden om tot de gewenste-, noodzakelijke- en duurzame kostenbeheersing te komen. Deze knoppen zijn achtereenvolgens:

- 1 Toegang tot voorzieningen en preventie.
- 2 Type ondersteuning.
- 3 Contractering
- 4 Organisatie

Aangezien de structurele tekorten het grootst zijn bij de Jeugdzorg en de beheersingsscenario's en aanbevelingen zich vooral hier op toespitsen wordt de focus van ons advies dan ook gelegd bij het Jeugd domein. De overige domeinen (WMO en Participatiewet) worden korter behandeld.

Onze advisering volgt niet exact de volgorde van de "knoppen" die door het College worden onderscheiden, maar kent een iets andere opbouw.

Ook hebben wij daarbij met een schuin oog gekeken naar de aanbevelingen van de Task Force en de aanvullende maatregelen vanuit het CJG, MENS en de gemeente.

We beginnen met een algemene inleiding waarbij het vraagstuk in een bredere macro-context wordt geplaatst.

Daarna volgen onze adviezen over de gekozen oplossingsrichtingen.

In een bijlage geven wij een korte terugblik op het proces en inhoud van de ingestelde Task Force door de gemeente.

1 MACRO VERKENNING VAN HET VRAAGSTUK

In 2015 vond een ingrijpende systeemwijziging plaats ten aanzien van het sociaal domein. Op dat moment werden namelijk de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet (werk en inkomen) gedecentraliseerd naar de gemeenten. De gemeenten werden verantwoordelijk voor een groot deel van de zorg en ondersteuning van haar inwoners.

Uitgangspunt daarbij was dat de gemeenten dichterbij de burgers staan en daardoor beter maatwerk kunnen leveren dan het Rijk. Anderzijds zou de decentralisatie ook minder beslag moeten leggen op de publieke middelen.

De bezuinigingsopgave maakte dus een cruciaal onderdeel uit van de systeemwijziging. Drie jaar na de decentralisatie blijkt, dat bij veel gemeenten de financiële positie op dat vlak niet rooskleurig is.

Er zijn weliswaar gemeenten die behoorlijk uitkomen met de drie budgetten (WMO, Participatie, Jeugd), maar er zijn ook veel gemeenten waarbij er een onbalans is ontstaan tussen inkomsten, verplichtingen en uitgaven.¹

Inmiddels komt landelijk gezien 61% van de gemeentelijke uitgaven op het conto van het sociaal domein. Dat was in 2015 56%.

Het aandeel van het sociaal domein in de totale begroting van de gemeente De Bilt bedroeg 35% in 2014 en 50% in 2017.

Percentages die weliswaar lager liggen dan het landelijk gemiddelde, maar die wel de landelijke stijgingstrend volgen.

De meeste gemeenten hebben de gelden voor het sociaal domein gelabeld en er een "Chinese Muur" omheen geplaatst zodat de middelen niet ongemerkt kunnen wegvloeien naar andere gemeentelijke beleidsonderdelen.

Het hierdoor gevormde fonds werkt als een communicerend vat: tekorten bij het ene domein kunnen worden gecompenseerd met overschotten in het andere domein.

Dat geldt ook voor de gemeente De Bilt.

¹ Binnenlands Bestuur "Kosten jeugdzorg rijzen de pan uit", 15 oktober 2018

Dat gaat een tijdje goed, maar het perspectief van meerjarige- en structurele tekorten in het sociaal domein komt steeds nadrukkelijker in beeld.

Opvallend is dat in veel gemeenten het domein van de Jeugdzorg de meeste tekorten vertoont.

Het gaat daarbij om specialistische zorg voor jongeren met (ernstige) psychische stoornissen of gedragsproblemen, maar ook om pleegzorg, zorg in gesloten jeugdinstituten, de jeugdreclassering en zorg aan licht verstandelijk beperkte jongeren.

Uit landelijk onderzoek van onder meer Divosa² blijkt, dat er geen eenduidige verklaringen te geven zijn voor de overschrijding op de jeugdzorg. Divosa geeft zelf de volgende verklaringen: er is sprake van een autonome groei van de zorgvraag, er wordt meer ingezet op preventie (kosten die voor de baat uitgaan) en er wordt gewezen op de wijze waarop gemeenten jeugdzorg inkopen.

Andere deskundigen verwijzen naar andere kostendrijvers zoals:

- 1 Decentralisatie heeft voor een snellere signalering gezorgd. Wijkteams zitten dichterbij de jongeren en zien meer problemen waardoor de hulp aan het aantal jongeren is toegenomen. En jongeren worden daardoor sneller in behandeling genomen.
- 2 Door een betere en snellere diagnostisering zijn veel problemen in het jeugddomein eerder in beeld dan vóór de decentralisatie in 2015.³
- 3 De drempel om problemen te bespreken is afgenomen. Was vroeger wellicht schaamte een barrière om je probleem maar niet te bespreken, tegenwoordig is dat niet langer meer zo. (meer assertiever gedrag).
- 4 De sterke invloed van de prestatie maatschappij op het lichamelijk en geestelijk welbevinden van jeugdigen. De druk om te presteren, de druk van sociale media, de druk om aan allerlei ideale verwachtingen te voldoen kan zeker negatieve (stress) effecten opleveren.

Deze factoren hebben in combinatie geleid tot een sterkere toename van de hulp- en zorgvraag in het jeugddomein.

Als dan ook nog de budgetten vanuit het Rijk naar gemeenten worden verminderd dan is het niet verwonderlijk dat er gemeentelijke tekorten ontstaan. (de kloof tussen toegenomen zorgvraag enerzijds en afnemende budgetten anderzijds).

In het eindrapport van het College wordt dan ook geconstateerd, dat gemeenten in toenemende mate zelf risicodragers zijn geworden.

² Vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein.

³ In De Volkskrant van 27 oktober 2018 stelt schrijver en journalist Sanne Bloemink zich de vraag waarom de jeugdzorg enorm uitdijt terwijl keer op keer blijkt, dat kinderen uit Nederland tot de gelukkigste ter wereld behoren. Volgens haar bestaat er in Nederland een Diagnosedrift. Steeds meer kinderen in Nederland krijgen een label opgeplakt (adhd, autisme, dyslexie etc.) Veel van die 'gelabelde' kinderen vinden hun weg naar de professionele jeugdzorg. Gemeenten komen door deze toename steeds vaker in de rode cijfers.

2 ADVIEZEN MET BETREKKING TOT DE SCENARIO'S BESPARINGEN EN OPLOSSINGSRICHTINGEN

2.1 DOMEIN JEUGD

2.1.1 Kwantitatief inzicht

In zowel het document van de Taskforce als het College worden ernstige zorgen uitgesproken over het financiële meerjarenperspectief van de jeugdzorg. Het eindrapport van het College geeft een kwantitatieve onderbouwing van de kosten voor jeugdzorg.

De demografische analyse in genoemd document laat enige impact zien van ontgroening en vergrijzing op respectieve uitgaven voor de jeugdzorg en WMO. Bijvoorbeeld: meer ouderen leidt tot meer aanvragen huishoudelijke hulp, meer eenzaamheid, meer dagopvang, meer vraag naar hulpmiddelen etc.

Er ontbreekt een duidelijke verklaring over de oorzaken die ten grondslag liggen aan de bovengemiddelde (jeugd) zorguitgaven in de gemeente De Bilt in relatie tot andere gemeenten.

Advies 1:

Wij adviseren een grondiger uitwerking van het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek. Wat betekenen bijvoorbeeld die demografische ontwikkelingen in financiële zin? Hoe kun je hier op anticiperen?

Het is interessant om de uitgaven van onze gemeente te vergelijken met de regio gemeenten of met soortgelijke gemeenten als De Bilt. Een dergelijke vergelijking kan nieuwe inzichten verschaffen in soort en omvang van de verschillende kostendrijvers.

Ook mag de gemeente de eigen regierol versterken in het kader van één gezin, één plan, één regisseur.

2.1.2 Rode draad: Terugdringen doorverwijzingen naar dure tweedelijns zorg

Uit het eerder aangehaalde onderzoek van Binnenlands Bestuur en de NOS onder 207 gemeenten blijkt dat:

- Driekwart meer geld aan jeugdzorg heeft uitgegeven dan vorig jaar. Dat gaat ten koste van andere groepen die hulp nodig hebben. (bv langdurige zorg aan chronisch zieken en ouderen, zoals thuiszorg, onderwijsbegeleiding, wijkteams).
- De helft van de gemeenten nu al weet dat ze volgend jaar nog meer gaan uitgeven.
- Gemeenten hierdoor financieel in zwaar weer komen.
- Veel gemeenten overwegen daarom minder jongeren te gaan helpen. Bijvoorbeeld door het minder snel inschakelen van (dure) professionele hulpverleners voor jongeren met problemen.
- Er is een systeem ontstaan waarbij steeds duurdere en zwaardere hulp wordt ingezet waarvan het twijfelachtig is of dit tot het gewenste resultaat leidt.

Dit onderzoek sluit naadloos aan bij de voorgestelde maatregelen en oplossingsrichtingen van het College. De rode draad uit de maatregelen en

oplossingen bestaat immers uit het reduceren van een groot deel van de doorverwijzingen naar de (dure) tweedelijns zorg.

Of zoals het College dit in haar eindrapport omschrijft: “Verlagen van de instroom van cliënten in maatwerkvoorzieningen en verhogen uitstroom van cliënten uit maatwerkvoorzieningen”.

In dit deel van ons advies clusteren we daarom zoveel mogelijk maatregelen die verbonden zijn aan die rode draad.

Advies 2:

De meeste doorverwijzingen vinden nu plaats door de huisarts (57%)s, CJG / gemeente en het sociaal team. De overige doorverwijzingen komen via jeugdartsen, medisch specialisten, scholen en rechters.

Om de toestroom naar de tweedelijns zorg te verminderen zal inderdaad intensievere samenwerking dienen plaats te vinden tussen partijen die verantwoordelijkheid dragen voor het verlenen van de toegang tot de jeugdzorg. Deze partijen vervullen een belangrijke poortwachters functie.

Gezamenlijk lading geven aan samenwerking, kennisdeling, en vroeg signalering waarbij uit wordt gegaan van het begrip “ongedeelde cliënt”. Samenspel is daarom belangrijker dan steekspel.

Wij adviseren derhalve sterker in te zetten op samenwerking tussen het diagnostisch team van het Centrum voor Jeugd en Gezin, de huisartsen en de scholen als het gaat om aandacht stoornissen en andere psychosociale problemen.

Nogmaals benadrukken wij de noodzaak dat de gemeente haar eigen regierol versterkt in het kader van: één gezin, één plan, één regisseur.

Wij verwijzen hierbij graag naar de toolkit jeugdhulp en integrale vroeg signalering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Advies 3:

Wij adviseren ook om meer aandacht te besteden aan preventieve activiteiten. Deze activiteiten kunnen zeker een bijdrage leveren aan het terugdringen van dure tweedelijns zorg.

In het verlengde hiervan adviseren wij de gemeente de winnaars van de recente prijsvraag “Het Goede Idee” (gezinnen blijvend uit de financiële problemen of schulden te helpen) hierbij intensief en structureel te betrekken.⁴

Het is een voorbeeld van de door het College genoemde “knop”: type ondersteuning waarbij gekeken wordt naar de voorliggende basisvoorziening. Er moeten meer van dit soort voorbeelden zijn.

“Wanneer mensen geldzorgen hebben, geeft dit stress. En stress beperkt het denken in mogelijkheden. Het hebben en ervaren van een tekort doet iets met mensen, het heeft effect op hun bewegen, houding, mimiek en het denken over de toekomst.

⁴ Het Goede Idee is onderdeel van het nieuwe gemeentelijke armoedebeleid Doe Mee(r).

*Het doorbreken van de vicieuze cirkel waarin gezinnen in financiële nood zich bevinden leidt tot meer stabiliteit van de gezinsleden”, aldus de winnaars van de prijsvraag.
Het is zeer aannemelijk, dat hierdoor het beroep op jeugdzorg afneemt.*

2.1.3 Kamertrainingscentrum als alternatief voor groepswonen

Een van de maatregelen is om het kamertrainingscentrum voor jongeren met een lichte zorgvraag anders in te richten. Voor deze groep is de inzet van groepswonen met begeleiding een interessant alternatief. Het huidige traject met de 24 urenbegeleiding is tamelijk kostbaar.

Verder blijkt uit landelijk onderzoek, dat veel (zware) kwetsbare jongeren terecht komen in een gesloten inrichting.

Advies 4:

Het alternatief van het kamertrainingscentrum wordt door ons van harte ondersteund. Wij adviseren dan ook onderzoek te doen naar het opzetten van een business case over de mogelijkheden voor jongeren met een lichte zorgvraag om mee te doen met groepswonen met begeleiding.

Concentratie geeft mogelijk (overlast) problemen. Wij stellen daarom voor de woonvoorzieningen voor deze groep te spreiden over verschillende locaties (wellicht kernen).

Ten aanzien van de categorie (zware) kwetsbare jongeren in gesloten inrichtingen adviseren wij het volgende.

Het verdient vanuit pedagogisch- en financieel opzicht sterk aanbeveling om in regionaal verband kleinschalige gezinshuizen te realiseren. Dit is zowel goedkoper als meer kind vriendelijk en geeft een betere basis op weg naar volwassenheid.⁵

2.1.4 Versnipperd zorg aanbod én een meer centrale rol voor het Centrum voor Jeugd en Gezin

Advies 5:

Er zijn in de regio Zuidoost Utrecht 120 aanbieders gecontracteerd voor het verlenen van jeugdhulp en er zijn 400 contracten. Deze aanbieders kunnen allemaal zorg leveren aan kinderen en jongeren in de gemeente De Bilt.

Naast grote aanbieders zijn er ook vele kleine aanbieders en alles wat daar tussen in zit.

In een publicatie van Binnenlands Bestuur d.d. 15 oktober 2018 reageren deskundigen op het artikel “Kosten jeugdhulp rijzen de pan uit”. Hun centrale stelling: Jeugdzorg kan veel efficiënter.

Er zijn zorgaanbieders die diagnoses en begeleidingstrajecten bewust vertragen vanuit eigenbelang. In een dergelijke gedachtegang betekent afschalen van ondersteuning naar een goedkoper c.q. ander niveau in bedrijfseconomisch opzicht omzetverlies.

⁵ Verwezen wordt naar de televisie uitzending van Brandpunt Plus op 25 september 2018.

Dergelijke perverse prikkels om zodoende zelf meer omzet te genereren betekent dus een directe verhoging van de kosten van de jeugdzorg.

Men constateert verder té weinig inspectie vanuit de gemeente op de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorgaanbieders.

Wij adviseren het College nader onderzoek te doen naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van deze gang van zaken.

Advies 6:

A. Wij adviseren om de samenwerking met de kleine aanbieders onder de vlag van het Centrum van Jeugd en Gezin te stimuleren.

B. We adviseren om toe te werken naar gezamenlijke uitgangspunten inzake de criteria voor verwijzing naar eerste- of tweedelijnszorg. Hiermee wordt voorkomen dat jongeren te lang (en onnodig) in de tweede lijns zorg verblijven alsook dat jongeren ten onrechte niet voorzien worden van eerste lijns zorg.

Daarbij helpt het zeker als er door middel van convenanten afspraken komen over het doorverwijsgedrag van o.a. huisartsen, scholen, CJG en (kleine) zorgaanbieders.

2.2 DOMEIN WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING (WMO)

2.2.1 Criteria Huishoudelijke Hulp (HH1)

Ten aanzien van de WMO valt in 2017 nog een financieel overschot te constateren. Dit neemt echter wel af.

Het resultaat van de WMO is voor een belangrijk deel te verklaren door de herinvoering (in 2017) van de eenvoudige hulp bij het huishouden (HH1).

De gemeente verwacht dat deze kostencomponent verder gaat stijgen door de nieuwe wetgeving. Iedereen kan dan -ongeacht zorggebruik, inkomen en vermogen- een beroep doen op een vergoeding van € 17,50 per vier weken. De huidige inkomensafhankelijke regeling werpt een drempel op. Als die drempel wegvalt dan heeft dit naar verwachting een aanzuigende- en dus kostenverhogende werking. Teneinde de kosten te beperken is de gemeente voornemens om de criteria aan te scherpen voor toegang tot de huishoudelijke hulp 1.

Advies 7:

Het uitsluiten van bepaalde groepen cliënten voor HH1 is niet toegestaan. Het aanscherpen van criteria wel. Bijvoorbeeld: recht op huishoudelijke hulp is alleen te verkrijgen in combinatie met een chronische ziekte, mantelzorgtaak etc.

Wij adviseren om de criteria voor toegang tot HH1 niet aan te scherpen. Wij adviseren u tevens om naar belanghebbenden duidelijk te communiceren wat deze huishoudelijke hulp inhoudt.

Het decentralisatiebeleid is er op gericht om mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen laten wonen. Het faciliteren van huishoudelijke hulp levert hieraan een belangrijke bijdrage.

Door het aanscherpen van criteria ontstaat een verkeerd soort zuinigheid. Wij houden daarom een pleidooi om maatwerk te leveren aan ouderen met afnemende fysieke mogelijkheden. Voor het behoud van hun mogelijkheid om zelfstandig te wonen is dit belangrijk.

2.2.2 Kritischer inkopen materiele voorzieningen en woningaanpassingen, en afkoop kapitaallasten materiele voorzieningen.

Weliswaar gaat het om twee gescheiden onderwerpen, maar gemakshalve worden die samengevoegd.

Advies 8:

Dit zijn quick wins die eigenlijk direct kunnen worden doorgevoerd en direct besparing opleveren.

Ons advies is dan ook om deze maatregelen zo snel mogelijk in te voeren.

Ten aanzien van de inkoop van materiele voorzieningen en woningaanpassingen verwijzen wij ook graag naar ons advies inzake robuustere uitvoering van het contractmanagement.

2.3 DOMEIN PARTICIPATIE WET

2.3.1 Strenger aan de poort, stimuleren en activeren, en lokale tegenprestatie

Het College doet een aantal voorstellen om de toestroom in de bijstand te beperken door activerende en stimulerende maatregelen te treffen. Hiermee wordt beoogd om voor deze mensen de kansen op de arbeidsmarkt te verhogen.

Advies 9:

Alle maatregelen die gericht zijn op het geven van structuur, dagritme, initiatief, onderhouden en verstevigen van vaardigheden zijn belangrijk om mensen aan betaald werk te helpen. Het voorkomt dat er een te grote afstand ontstaat tot de arbeidsmarkt waardoor deze mensen niet meer aantrekkelijk zijn voor werkgevers.

Wij staan positief tegenover deze maatregelen om de re-integratie te bevorderen. Dat geldt evenzeer voor het vragen van een tegenprestatie voor mensen met een bijstandsuitkering. Ook vrijwilligerswerk kan weer een opstap betekenen tot betaald werk. Lukt dat niet dat geeft het in ieder geval ritme, stabiliteit, zin en voldoening in hun dagelijks leven.

Verder adviseren wij bijzondere aandacht aan de positie en arbeidsparticipatie van statushouders en vluchtelingen te schenken. Veel gemeenten beschikken inmiddels over speciale klantmanagers die gericht getraind zijn en meer aandacht kunnen besteden aan de toeleiding van deze groep naar de arbeidsmarkt.

Wij adviseren de gemeente dit verder te onderzoeken.

2.3.2 Fraude opsporen

Fraude op welk niveau dan ook ondermijnt de geloofwaardigheid en de solidariteit ten aanzien van deze publieke voorzieningen.

Advies 10:

Oneigenlijk gebruik c.q. misbruik dient daarom met kracht te worden aangepakt. Wij onderschrijven de voorgestelde maatregelen.

3 BREDE SCOPE

3.1 Van signaleringsmanagement naar contractmanagement

Inkoop, contractering, monitoring van prestatieafspraken, bewaking van kwaliteit en prijs en verantwoording vormen een logische keten van met elkaar samenhangende activiteiten. Als deze keten goed op orde is valt er veel geld te besparen.

Geconstateerd wordt dat er in regionaal verband 120 zorgaanbieders en 400 contracten aanwezig zijn en dat de controle hierop gebeurt door één fte contractmanagement.

Advies 11:

Het hoeft natuurlijk geen betoog dat één fte volstrekt onvoldoende is om monitoring en controle adequaat te kunnen uitvoeren. Er bestaat hierdoor een hoog risico op ongewenste weglekeffecten. Hier geldt: Pennywise and pound foolish.

Wij adviseren om ten aanzien van de inkoop regionaal een steviger positie in te nemen, waardoor de regio gemeenten (Zuid Oost Utrecht) meer grip krijgen op de aanbieders. De kosten voor extra fte's en echt contractmanagement gaan voor de baat uit. Hier is een enorme verbeterpotentie aanwezig. Maak gebruik van de analyse en ervaringen van Wijk bij Duurstede.

Het terugdringen van tekorten kan ook worden geëffectueerd door:

-zorgaanbieders financieel mede verantwoordelijk te maken voor het oplossen van de tekorten.

-betere lokale verankering van de zorgaanbieders.

Dit vereist duidelijke regievoering van de gemeentelijke overheden.

3.2 Transformatieopgave van zwaar naar licht inbedden in contractduur

Er worden drie knelpunten gesignaleerd die het afschalen van zware naar lichtere zorg verhinderen:

1 Discussie tussen toegangsteams (MENS De Bilt en CJG).

2 Onduidelijkheid over de gelaagdheid binnen een voorziening.

3 Een aantal aanbieders heeft geen afschaalmogelijkheid geborgd binnen de eigen organisatie.

Er is kortom onduidelijkheid binnen de organisaties en de contracten. Worden deze opgelost dan kan naar verwachting een verschuiving optreden van zwaardere naar lichtere vormen van ondersteuning.

Niet alles is precies met een schaarje te knippen en in het juiste vakje te plaatsen. Het blijft allemaal mensenwerk.

Aangenomen mag worden, dat professionals een competentie hebben om in gezamenlijke verantwoordelijkheid te beoordelen welke zorg (licht / zwaar) noodzakelijk is en voor hoe lang.

Advies 12:

Wij adviseren hoge prioriteit te geven aan het creëren van onderlinge helderheid. Tijdig opschalen en tijdig afschalen van ondersteuning vraagt om een krachtig samenspel tussen de verantwoordelijke organisaties, alsmede het vermijden van perverse prikkels.

Hiervoor moet vanuit de regierol van de gemeente (ook in ZOU verband) dwingend met zorgaanbieders worden gesproken om in de keten, als verantwoordelijke zorgpartijen, hiervoor met een oplossing te komen.

4 NIEUWE MAATREGELEN

Eerder gaven wij aan, dat de maatregelen in het Einddocument van het College zich uitsluitend richten op de huidige uitvoeringspraktijk.

Wij willen aandacht vragen voor het introduceren van een aantal extra, nieuwe maatregelen.

Advies 13:

In dit kader doen wij de volgende aanbevelingen:

1 Zorg voor een meer kwantitatieve onderbouwing van het beleid. Maak gebruik van prospectieve informatie, breng in kaart wat de impact is van demografische ontwikkelingen op het zorggebruik en vertaal dat in financiële consequenties.

In dit verband verwijzen wij naar de werkwijze in de gemeente Stichtse Vecht. Daar wordt data gestuurd gewerkt en men heeft een data specialist in dienst. Men heeft daar een monitor gebouwd waarmee de gemeente financieel overzicht kreeg in de transities van het sociaal domein. Dit dashboard verbindt op een praktische wijze big data aan doelstellingen en de status van de gemeentelijke prestaties. De ambtelijke organisatie en de politiek verantwoordelijken maken daarop sturend beleid met een helder beeld van de aankomende zorgbehoeften. Ook zijn de data inzichten direct toepasbaar in de sociale wijkteams.

2 De inzet van data management is toekomst gericht.

Daarnaast kan de gemeente ook onderzoek uitvoeren naar de effecten en bijdragen, van robotica, andere vormen van digitale vernieuwing, sociale experimenten etc.

Wij adviseren het College om meer “out of the box” te denken en tevens zorgaanbieders te stimuleren tot het doen van innovaties.

3 Onderzoek ook de mogelijkheden van het fenomeen van sociale verzilvering. Bij veel ouderen is er een grote mate van kennis en ervaring aanwezig. Benut dit potentieel.

Door actief mee te blijven doen, bevordert je de vitaliteit van ouderen hetgeen mogelijk leidt tot minder beroep op de WMO.

4 De maatregelen in het eindrapport van het College zijn niet SMART geformuleerd. Maak inzichtelijk wanneer een maatregel is geslaagd (10% kostenreductie, of 20% etc.). Als meetbare indicatoren ontbreken dan blijven de maatregelen een vrijblijvend karakter houden.

5 TOT BESLUIT

Wij delen de grote zorgen die bestaan over het financieel meerjaren perspectief van het sociaal domein. Vooral in de Jeugdzorg tekenen zich structurele tekorten af. Het is daarom noodzakelijk om zeker in dit domein een betere balans aan te brengen tussen de inkomsten en de uitgaven.

Een van de belangrijkste maatregelen ten aanzien van de jeugdzorg is het reduceren van het “autonome” doorverwijzing systeem naar dure, professionele tweedelijns zorg.

Jeugdzorg is om meerdere redenen een urgent vraagstuk. Als Adviesraad hebben wij dan ook in onze advisering hier de nadruk op gelegd.

Het is aan de politiek om hierover besluiten te nemen. Wij willen als Adviesraad daarbij het volgende nog in overweging meegeven.

Kinderen en ouders die in een noodsituatie verkeren moeten snel, goed en professioneel geholpen kunnen worden.

Dat kost natuurlijk geld, maar hierop beknibbelen is een kortzichtige beslissing met grote maatschappelijke gevolgen op langere termijn.

Eenmaal beschadigde en getraumatiseerde kinderen vallen later vaak buiten de boot. Een ongelukkig kind wordt vaak een ongelukkige volwassene.

Adequate jeugdzorg is en blijft onze verantwoordelijkheid als samenleving. Als Adviesraad Sociaal Domein onderstrepen wij dat uitgangspunt zeer nadrukkelijk.

Dat neemt niet weg, dat een aantal zaken kosten efficiënter kunnen worden georganiseerd.

Wij realiseren ons, dat het oplossen van boven geschetst dilemma een zware bestuurlijke- en politieke verantwoordelijkheid met zich mee brengt. Wij wensen u dan ook oprecht veel wijsheid toe om tot goede keuzes en een goede besluitvorming te komen.

Ter illustratie een gedicht van een kind⁶ die dertien maanden in de gesloten jeugdzorg heeft door gebracht. Hij verwoordde het gevoel van zijn leefwereld en gaf daarmee een stem aan alle anderen die bij de jeugdzorg zijn betrokken:

⁶ Harriet Duurvoort “Kwetsbare jeugd is onze verantwoordelijkheid”, De Volkskrant 6 september 2018

*“Wij jeugdzorgkinderen zijn klompjes klei.
Je kan ons tot alles vormen.
De wereld ligt voor ons open.
Wij kunnen alles worden.
Een liefdevolle vader.
Een geniale neuroloog.
Een profvoetballer.
Zolang de klei nat is,
Valt veel terug te draaien.
Wacht je te lang,
Dan zijn we kurkdroog”.*

Wij hopen u voor dit moment naar behoren te hebben geïnformeerd en wachten uw reactie met belangstelling af.

Met vriendelijke groet,

Hans Voogt
Voorzitter Adviesraad Sociaal Domein

c.c.: Mevrouw T. de Vries

Bijlage 1: Opdracht aan de Task Force Sociaal Domein

BIJLAGE 1: OPDRACHT AAN DE TASK FORCE SOCIAAL DOMEIN

De gemeente De Bilt wordt geconfronteerd met ernstige structurele tekorten in de Jeugdzorg. Het resultaat over 2017 laat voor de jeugdhulp een tekort zien van € 3.1 miljoen. Ook de meerjarige prognoses laten een negatief resultaat zien.⁷

Het domein Participatiewet kent een gering tekort en het domein WMO een overschot. Worden de drie domeinen gesaldeerd dan is het totale jaarresultaat over 2017 € 2 miljoen negatief.

Het uitvoeren van beleid is niet lang vol te houden als de financiële huishouding niet op orde is.

Het College heeft daarom besloten een Task Force Sociaal Domein in het leven te roepen met als opdracht oplossingsrichtingen te verkennen en uit te werken voor het in balans brengen van inkomsten en uitgaven in het sociale domein.

De Task Force (die inmiddels haar primaire opdracht heeft beëindigd) was samengesteld uit twee wethouders, verschillende raadsleden, vertegenwoordigers van het Centrum voor Jeugd en gezin, Stichting MENS, de Adviesraad Sociaal Domein en ambtelijke ondersteuning.

Ten aanzien van het proces werden de volgende spelregels afgesproken:

- Leden nemen deel zonder last of ruggenspraak. Zij representeren geen achterban of belangengroep en nemen ook niet deel als afvaardiging daarvan.
- Hetgeen op tafel ligt is vertrouwelijk.
- De onderlinge werkwijze is open, opbouwend en oplossingsgericht.
- Bijeenkomsten vinden tweewekelijks plaats.

Ten aanzien van het gewenste resultaat van de Task Force gold de volgende doelstelling:

- Scenario's of combinaties van maatregelen in beeld brengen, onder vermelding van daaraan verbonden (financiële) consequenties en risico's.

De uiteindelijke keuze voor scenario's / maatregelen wordt gemaakt door het College. Via een voorstel wordt dit aan de gemeenteraad voorgelegd in het reguliere bestuurlijke besluitvormingsproces.

Voor de Adviesraad Sociaal Domein waren vorengenoemde afspraken (gelet op de onafhankelijke positie van de Adviesraad) voldoende helder om zitting te nemen in de Task Force.

Wij voelen ons hierdoor in staat om vrij en onafhankelijk te adviseren.

Tot slot danken wij de leden van de Task Force voor de plezierige, constructieve en effectieve samenwerking.

Wij hopen dan ook van harte dat onze adviezen een rol spelen bij de uiteindelijke besluitvorming.

⁷ Gemeente De Bilt, "Notitie Financiële resultaten sociaal domein 2017", 29 mei 2018